

مصونیت دیپلماتیک
و جلوگیری از سوءاستفاده از آن
در حقوق بین الملل

مؤلف: بشیر قربانی باوریانی

قربانی باوریانی، بشیر، ۱۳۴۷ -	برسئله
مصونیت دیپلماتیک و جلوگیری از سواستفاده از آن در حقوق بین الملل / مولف بشیر قربانی باوریانی	عنوان و نام پدیدآور
تهران - اندیشان - کانون همیاری نور آفرینش، ۱۳۹۵.	مشخصات نشر
۱۶۲ ص.	مشخصات ظاهری
978-600-8510-03-1	شابک
قیما	وضعیت فهرست نویسی
حقوق دیپلماتیک و کنسولی	موضوع
Consular Law	موضوع
مصونیت ها و امتیاز های حقوقی	موضوع
Privileges and immunities	موضوع
حمایت سیاسی	موضوع
Diplomatic protection	موضوع
حقوق بین الملل	موضوع
International law	موضوع
روابط بین الملل	موضوع
International relations	موضوع
JZ۱۴۰۵/ق۴م۶ ۱۳۹۵	رده بندی کتب
۳۴۱/۳۵	رده بندی یوبی
۴۲۸۱۹۰۴	شماره کتابخانه ملی

انتشارات اندیشان با حمایت کانون همیاری نور آفرینش

مصونیت دیپلماتیک و جلوگیری از سواستفاده از آن در حقوق بین الملل

بشیر قربانی باوریانی

ناظر فنی

صدیق طارز

صفحه ارا

روزبه عبادی

نوبت چاپ: اول بهار ۹۵

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص و محفوظ ناشر است.

آدرس: تهران، میدان انقلاب اسلامی، خیابان کارگر شمالی بالاتر از نصرت، پلاک ۱۱۵۰

تلفن: ۶۶۵۶۹۸۹۱ و ۶۶۹۳۱۶۶۹ دورنگار: ۸۹۷۸۴۵۵۸

وبسایت: www.Hamyari.com

فهرست

پیش‌گفتار

مقدمه

پیشینه کتاب

اهمیت نگارش کتاب

بخش اول : کلیات کتاب

مفهوم و مبانی و انواع مصونیت‌های دیپلماتیک در حقوق بین‌الملل
مصونیت

تعریف مصونیت به معنای لغوی

مصونیت به معنای حقوقی

مفهوم مصونیت دیپلماتیک (سیاسی)

مصونیت دیپلماتیک

مبانی حقوقی مزایا و مصونیت‌ها

نظریه نمایندگی

نظریه برون مرزی (خارج المملکتی)

معایب نظری برون مرزی

نظریه مصلحت خدمت

نظریه رفتار متقابل

نظریه ضرورت شغلی

انواع مصونیت‌ها

مصونیت از تعرض

پناهندگی در اماکن دیپلمات

مصونیت اسناد و مکاتبات مأموران دیپلماتیک

مصونیت اموال و دیپلماتیک

معافیت از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی

۳۱	مصونیت قضایی
۳۲	مصونیت کیفری مأموران دیپلماتیک
۳۳	مصونیت مدنی و اداری مأموران دیپلماتیک
۳۵	اعضای نمایندگی دیپلماتیک
۳۷	مصونیت دیپلماتیک در کشور ثالث

بخش دوم: تبیین تعاریف و پیشینه تاریخی دیپلماسی و مصونیت دیپلماتیک

۳۹	پیشینه تاریخی مصونیت دیپلماتیک در حقوق بین الملل
۴۰	مصونیت دیپلماتیک در دوران باستان
۴۲	مصونیت دیپلماتیک در قرون وسطی
۴۴	مصونیت دیپلماتیک در عصر جدید

بخش سوم: کنوانسیون‌های حقوقی دیپلماتیک

۴۹	کنوانسیون‌های حقوقی دیپلماتیک
۵۰	کنوانسیون وین ۱۹۶۱
۵۱	کنوانسیون راجع به روابط کنسولی (کنوانسیون) ۱۹۶۳
۵۲	کنوانسیون درباره مأموریت‌های ویژه (۱۹۶۹)
۵۳	کنوانسیون راجع به جلوگیری و مجازات - رایم علیه اشخاص مورد حمایت بین‌المللی از جمله مأموران سیاسی (۱۹۷۳)
۵۴	مصونیت نمایندگان در کنفرانسها و سازمانها بین‌المللی
۵۶	تعهدات متقابل دولتهای فرستنده و پذیرنده

بخش چهارم: سوء استفاده از مصونیت دیپلماتیک و راه‌های جلوگیری از آن

۶۱	سوء استفاده مصونیت دیپلماتیک
۶۱	سوء استفاده از مأمورین دیپلماتیک از مصونیت‌ها
۶۳	سوء استفاده از اماکن برای جلوگیری از آن
۶۶	سوء استفاده از مصونیت محل اقامت و راه‌های جلوگیری از آن
۶۹	راه‌های جلوگیری از سوء استفاده از اموال
۷۰	معافیت گمرکی اموال مأموران دیپلماتیک
۷۱	سوء استفاده اعضای مأموریت در فرودگاه‌ها و راه‌های جلوگیری از آن
۷۲	سوء استفاده از مصونیت وسائل نقلیه و راه‌های جلوگیری از آن
۷۲	تصادف رانندگی
۷۳	جرائم و تخلفات رانندگی
۷۸	سوء استفاده مصونیت‌های قضایی و راه‌های جلوگیری از آن
۷۸	مصونیت جزایی
۷۹	مصونیت مدنی
۸۱	جلوگیری سوء استفاده از مصونیت سیاسی

۱۴ سوء استفاده از مصونیت در کدام کشورها بیشتر است
۱۵ ضمانت اجرایی جهت جلوگیری سوء استفاده از مصونیت دیپلماتیک در حقوق
بین الملل
۱۶ قبول دیپلمات یا سفیر توسط کشور پذیرنده
۱۷ ضمانت اجرایی سیاسی
۱۷ اعلام عنصر نامطلوب
۱۱ سلب مصونیت
۱۴ قطع روابط دیپلماتیک
۱۵ ضمانت اجرایی قضایی
۱۵ بازداشت موقت
۱۶ تعقیب قضایی در کشور فرستنده
۱۶ خاتمه مأموریت دیپلماتیک
۱۸ آثار خاتمه مأموریت دیپلماتیک
۱۹ خاتمه استفاده از مصونیت و مزایا

بخش پنجم: مباحث، مسائل و منابع

۰۰ تحلیلی بر روابط دیپلماتیک در هنجارها و اخلاق در حقوق بین الملل
۰۲ نتیجه گیری
۰۵ ضمانت
۰۵ قرارداد وین درباره روابط سیاسی پروتکل اختیاری مربوط به تحصیل تابعیت
۰۷ قرارداد وین درباره روابط سیاسی
۰۷ پروتکل اختیار - مربوط به حل اجباری اختلافات
۱۰ کنوانسیون وین درباره روابط دیپلماتیک
۲۸ متن رسمی

منابع و مأخذ

۴۷ منابع فارسی
۴۷ کتب فارسی
۵۰ مقالات
۵۱ مجلات
۵۱ کنوانسیون ها
۵۱ منابع اینترنتی
۵۲ منابع انگلیسی

پیشگفتار

بدیهی است کتاب حاضر که محدود به مقدمات اینجانب است با هدایت در رهنمود استاد بزرگوار بناد آقای دکتر عبدالامیر جرفی به سرانجام رسیده و تلاش برای سپاسگذاری از ایشان در مقدمات قلمی این حقیر نمی‌گنجد. لذا از خداوند تبارک تعالی آرزوی می‌کنم که سایه تدبیر تعلیم ایشان همواره سرافراز و مستدام باد.

از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر شیخ اسلامی نیز وظیفه دارم تشکر و قدردانی می‌نمایم که ایشان چه در طول دوران دانشجویی و چه در طول تدوین پایان‌نامه که در چندین جلسه توجیهی کمک شایانی به اینجانب کردند.

از استاد ارجمند دکتر حمید ضرابی که در جلسه دفاع و اصلاحات پس از آن اینجانب را یاری خواهند نمود کمال تشکر و قدردانی را دارم.

و در آخر سپاس نهایی اختصاص به مادر و همسر و فرزندان رنجور و دلسوز دارم که صبورانه سهمشان را از زندگی مشترک جز همدردی و همدلی در این مسیر غلب نکردند و آرزو مندم سایر مهر و محبتشان همواره مستدام باد.

مقدمه

مردونیت دیپلماتیک و جلوگیری از سوء استفاده از مصونیت دیپلماتیک را می توان یکی از مباحث حقوق بین الملل عمومی که قسمتی از حقوق دیپلماتیک اختصاص داده شده بیان کرد

بررسی ها نشانگر آن است که در زمان گذشته کمترین حقوق و امتیازی دولتها بر سفیران یکدیگر قائل بودند. مردونیت آنان از هر گونه ایجاد مزاحمت و اجازه دادن آنان برای ابلاغ پیام بوده است و معمولاً در مواردی که بین دو کشور سابقه جنگ دشمنی وجود نداشت و یا سفر حادثه ای پیام و خشونت آمیز نبوده و به خصوص اگر نزاکت بین المللی و وظایف یک میهمان را در کشور میزبان را مراعات می کردند، از امتیازات حقوق بیشتری برخوردار بودند و مورد سفارش دولت میزبان قرار می گرفتند و احداً هدایایی نیز دریافت می کردند.

این حقوق مزایا و احترامات به سفیران کم کم به صورت یک رقابت بین المللی درآمد بدین معنا که دولتها برای اینکه از سفیران آنها برخورد بهتری داشته و مورد لطف دولتها پذیرنده قرار گیرند، سفیران کشورهای دیگر را محترم می داشتند و روز به روز تشریف و چگونگی برخورد با سفیران شکل کاملتری به خود می گرفت که امروزه به مصونیت دیپلماتیک و سفیران تبدیل شده است.

بنابراین اصل تعمیم حاکمیت دولتها در قلمرو داخلی بر هر آنچه که در قلمرو سرزمینشان قرار دارد و قانونهای آنها در داخل مرزهای آن نسبت به همه کس و همه چیز

اجرا می شود. منظور از مصونیت این است که بعضی از اشخاص و برخی اموال در سرزمین یک دولت از حیطه قدرت اجرایی قانونهایی که بر آن سرزمین اعمال می شود خارج و مستثنی باشد به عبارت دیگر قانون و مأموران مجری قانون نمی توانند شخص دارنده مصونیت را تعقیب، محاکمه یا مجازات کنند در فصل اول این پایانه نامه بررسی روند تاریخی مصونیت های دیپلماتیک و مبنای حقوقی و یا فلسفه واگذاری این نوع امتیازهای دیپلماتیک مورد بررسی قرار گرفته شده است و در فصلهای دیگر انواع مصونیت ها شامل مصونیت از تعرض مصونیت قضایی، مصونیت اماکن و دیگر مصونیت ها نیز اشاره شده است. حدرده مصونیت های قضایی و استثنائات مربوط به این امر و همچنین گروهها و افرادی که از مصونیت، بی بهره خوردارند و نیز چگونگی سوء استفاده دیپلماتها از مصونیت و نحوه برخورد با دیپلماتها برای جلوگیری از سوء استفاده از مصونیت و نیز چگونگی اعلام عنصر نامطلوب بودن دیپلماتها و نحوه اخراج آنها توسط دولت پذیرنده مورد بررسی قرار گرفته است و کنوانسیونهای مختلفی که در مورد مصونیت دیپلماتیک تا کنون وجود دارد...

مصونیت دیپلماتیک به منظور روابط بین کشورها و حفظ صلح و امنیت در بین دولتها این موقعیت برای اعضای دیپلماتیک بوجود آورده است که مأموریت خود را به نحو احسن انجام دهند و مأموران دیپلماتیک که باید از مداخله در امور داخلی کشورهای پذیرنده پرهیز نمایند و باعث تیرگی روابط بین دولتها نشوند و تیرگی را غیر از اصول دیپلماتیک باعث اخراج و قطع روابط دیپلماتیک بین دولتها خواهد شد.

بررسی مصونیت دیپلماتیک و جلوگیری سوء استفاده از آن در حقوق بین الملل موضوعی است که به آن پرداخته خواهد شد در پی این مسئله خواهیم بود که:

با توجه به اینکه دیپلماتها از مصونیت کامل برخوردارند در احتمال سوء استفاده از مصونیت زیاد می باشد راه جلوگیری از سوء استفاده دیپلماتها از مصونیت چگونه است؟

پیشینه کتاب

از آنجا که موضوع مورد نظر (مصونیت دیپلماتیک و جلوگیری از سوء استفاده مصونیت از آن در حقوق بین الملل) موضوع است که در گذشته بیشتر به صورت عرفی بوده است و بنابراین منابع و پژوهشهای انجام گرفته در این زمینه به صورت چند صفحه بعضی کتابها و یا مقاله ها و محدودی منشور شده بسیار محدود است از جمله کتابهایی که داین مورد است بخشی از کتابهای حقوق دیپلماتیک دکتر جواد صدر و حقوق دیپلماتیک پروین خوالعین در مورد مصونیت های دیپلماتیک می باشد بخصوص در مورد کنفرانس ۱۸ آوریل ۱۹۶۱ وین و مواده آن شرح داده شده است و مقاله ای از سید مصطفی محمدی در مجله سید به شماره سی سوم بهمن ۱۳۸۱ به چاپ رسیده است و به منظور توسعه و ترویج حقوق بین الملل در مقاله حقوق دیپلماتیک در عمل که میان جامعه ایران و اخیراً تعدادی از اساتید و محققان مسایل حقوق بین الملل موسسه حقوق بین الملل پارس تهران را به ثبت رساند، بخشی از حقوق دیپلماتیک کنسولی دکتر جواد صدر بخشی از حقوق بین الملل عمومی دکتر محمد رضا ضیایی بیگدلی استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی و حقوق بین الملل حسن پیرنیا (مشیر الدوله) مورد گذشته مصونیت دیپلماتیک و مفرازی باشد. بخشی از روابط بین الملل در تنور و عمل دکت علی اصغر کاظمی و آداب دیپلماتیک در نون مذاکره دکتر سید داوود آقایان

اهمیت نگارش کتاب

حقوق دیپلماتیک به تنظیم روابط دولتها می پردازد و روابط قلمرو وسیعی از رفتار بشر را در جهان دربر می گیرد. رابطه حقوقی داخلی به علت وجود قدرت برتر سیاسی یعنی حاکمیت در درون قلمرو یک دولت به راحتی قابل تنظیم است. اما هنگامی که رابطه حقوقی از مرزهای سیاسی یک کشور فراتر می رود و رابطه با عوامل خارجی مانند اشخاص و اموال یا قوانین دادگاهها خارجی ایجاد می شود، تنظیم آن به دلیل ارتباط با بیش

یک حاکمیت سیاسی دشوار می نماید. کشورهای دنیا از یک سو ناچار به تعامل و ارتباط متقابل هستند و از سوی دیگر، خواهان آن هستند که تا حد امکان اقتدار سیاسی و برتری حاکمیت دولت خویش را حفظ نمایند، بی تردید جمع این دو خواسته همیشه آسان نیست به ویژه آنکه حقوق کشورها، نماد اقتدار و حاکمیت دولت آن محسوب می شود.

اهمیت این تحقیق در آن است که حدود مصونیت دیپلماتیک را مشخص می کند و راه های جلوگیری از سوء استفاده از مصونیت را مشخص کرده است و مشخص گردیده است که کشور پذیرنده مأمور دیپلماتیک مصونیت را در قوانین کشور خود مورد قبول قرار داده است و یا به صورت آزادانه بدون هیچ اجباری به کنوانسیون وین ۱۹۶۱ پیوست است و اصل مصونیت را با عنوان یک اصل تمام کشورها مورد قبول قرار داده اند.

ارتباط کشورها با یکدیگر بستگی به روابط دیپلماتیک دارد. احترام به دیپلمات های یکدیگر و راهها پیشگیری سوء استفاده از مصونیت قبل از سوء استفاده، از مصونیت که ممکن است به تیرگی روابط بین دو کشور و حتی بروز جنگ شود امری مهم است.

اهمیت موضوع، تفاوت نظریه های مختلف در این است که این مصونیت به وسعتی که معمول شده مخالف اصول مسلم حقوقی ظاهر می شود زیرا بنابر این اصل کلی حاکمیت دولت شامل هر کس و هر چه می شود که در سزمین آن واقع است، و قوانین آن دولت در داخل مرزهای آن نسبت به همه کس و همه چیز اجرا می شود. مواردی که قانون مستثنی کرده باشد. درست که مصونیت های دیپلماتیک کنونی به موجب عهدنامه های بین المللی است که مقام صلاحیت دار یعنی دولت ها امضاء کنندگان تصویب کرده اند و مانند یک قانون داخلی لازم الاجرا شده است ولی این عهدنامه ها قدیمی نیستند و قرن ها پیش از آن، مصونیت های مزبور طبق سنت و رسوم و عرف معمول بوده است. اکنون هم با وجود عهدنامه های بین المللی اگر دولتی آن را امضاء نکند یا تصویب ننماید، مقررات آن را اجرا می کند. موفقیت مأموران دیپلماتیک و حسن وظایف محوله مستلزم وقوف به مقررات حاکم بر روابط دیپلماتیک و اطلاع از حقوق تکالیفی است که در این خصوص بر خور دارند.

از آنجا که مأموران دیپلماتیک فقط در برابر اعمال و اقداماتشان مصونیت دارند هر لحظه

ممکن است حداثه‌ای برای آنها رخ بدهد عدم آگاهی به مقررات دیپلماتیک و چگونگی برخورداری اینگونه موارد می‌تواند مشکلاتی برای فرد و مواردی برای دولت متبوع و بدنبال داشته باشد.

لذا اهمیت آگاهی و اطلاع از قوانین و مقررات مصونیت و جلوگیری از سوء استفاده مصونیت به منظور تسهیل دسترسی همگانی به مقررات مذکور بوده در رابطه با موضوعات کاربردی و دیگر مسائل که متحمل است در طول مأموریت‌های دیپلماتیک پیش آید سعی شده، اجمال مهمترین نکات مصونیت و راه‌های پیشگیری سوء استفاده که دارای اهمیت زیادی می‌باشد بیان گردد.

www.ketab.ir